

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. директора ННЦ «Інститут
аграрної економіки»

акад. НААН Ю.О. Лупенко
«26» липня 2024 р.

«УЗГОДЖЕНО»

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-наукової програми

чл.-кор. НААН А.О. Гуторов
«18» липня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА РОЗВИТКУ ТА МІЖНАРОДНА ІНТЕГРАЦІЯ»**

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Освітньо-наукова програма	Менеджмент

Київ 2024

Схвалено Вченою радою ННЦ «Інститут аграрної економіки».
Протокол № «8» від «25» липня 2024 р.

Затверджено на засіданні науково-методологічного семінару за напрямками розвитку підприємництва та соціально-економічних проблем села ННЦ «Інститут аграрної економіки».

Протокол № «2» від «16» травня 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка розвитку та міжнародна інтеграція» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» (освітньо-наукова програма «Менеджмент») усіх форм навчання / Укл. доктор економічних наук, професор М. І. Пугачов. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2024. 10 с.

Викладач дисципліни: Пугачов Микола Іванович, доктор економічних наук, професор, академік НААН.

Розповсюдження та тиражування
без офіційного дозволу автора заборонено

© М.І. Пугачов, 2024

Передмова

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Економіка розвитку та міжнародна інтеграція» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 073 «Менеджмент»

Реалізація стратегічних цілей державної політики по забезпеченню входження України у світовий та європейський економічний простір потребує перегляду теоретичних і практичних положень щодо впливу міжнародної інтеграції на формування стратегії економічного розвитку та перспективи національної економіки. Насамперед це стосується аграрного сектору економіки, який займає важливе місце у глобальному світі.

Деталізація глобальної мети економічного розвитку країни забезпечується досягненням цілей галузевих чи функціональних підсистем агропродовольчої сфери в сукупності, розробляється науково-обґрунтована стратегія і тактика, конкретизована в заходах щодо її реалізації; встановлюються терміни і критерії досягнення проміжних орієнтирів. Формування системного розуміння у аспірантів суті процесів формування стратегії розвитку держави, з одного боку, дозволить підвищити ефективність функціонування аграрного сектору економіки, а з іншого – сприятиме зниженню витрат, які мають місце в його організації, забезпеченню довгострокового стійкого розвитку аграрного сектору економіки та покращенню взаємовідносин різних соціально-економічних суб'єктів у сучасних умовах глобальних викликів.

Ключові слова: стратегія розвитку, агропродовольчий комплекс, державне регулювання, інтеграція, національна економіка.

Міждисциплінарні зв'язки: «Методологія, організація та технологія наукових досліджень», «Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту», «Управління міжнародним аграрним бізнесом».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	07 – Управління та адміністрування	
Спеціальність	073 Менеджмент	
Освітньо-наукова програма	Менеджмент	
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії	
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень	
Тип дисципліни	Вибіркова	
Кількість кредитів		3
Загальна кількість годин:		90
• <i>Аудиторні</i>		36
• <i>Самостійна робота</i>		54
У складі аудиторних годин:		
• <i>Лекції</i>		18
• <i>Практичні (семінарські)</i>		18
Вид підсумкового контролю		Залік

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Мета освоєння дисципліни «Економіка розвитку та міжнародна інтеграція» - формування кваліфікаційних знань, умінь, практичних навичок і компетенцій для подальшої професійної діяльності випускника в сфері теоретико-методологічного, науково-практичного та прикладного аналізу історичного досвіду, актуальної ситуації та можливих наслідків застосування державою та іншими суб'єктами економічної діяльності конкретних заходів впливу на експорт та імпорт сировинних і готових до вживання продуктів.

Завданнями освоєння дисципліни є:

систематизація основних теоретичних знань щодо міжнародної інтеграції, її переваг, режимів, з виділенням характерних особливостей експорту та імпорту продовольства;

- огляд регулювання національної економіки на сучасному етапі, його вплив на аграрну галузь України;

- формування в аспірантів компетентності до характеристики основних показників розвитку економіки країни та світі, в тому числі пов'язаних з експортом та імпортом;

- виокремлення етапів міжнародної інтеграції та оцінка їх впливу на лібералізацію торгівлі сільськогосподарською продукцією;

- формування в аспірантів здатності і навичок надання пропозицій щодо ймовірних сценаріїв розвитку економіки країни на основі масиву статистичних даних та отриманих результатів спостережень.

ОЧІКУВАННІ РЕЗУЛЬТАТИ

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі повинні:

знати:

- сучасну наукову методологію, нові методи дослідження;
- принципи організації і проведення науково-дослідницької роботи;
- понятійно-категоріальний апарат, основні наукові підходи та сучасні концепції аграрної інтеграції та продовольчої безпеки;
- актуальні особливості агропродовольчих секторів у країнах світу;
- систему існуючих інформаційних технологій;
- пріоритетні дослідження вітчизняних науковців та джерела зі статистичною і аналітичною інформацією міжнародних організацій з питань розвитку національної економіки та стратегій розвитку;
- загальні умови зовнішньої торгівлі в результаті набуття членства в СОТ та підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом;
- зарубіжний досвід регулювання аграрного сектору економіки;
- способи математичного моделювання прогнозів експорту та імпорту визначених видів сільськогосподарської продукції, здійснювати аналіз і коригування його результатів в межах дозволених змінних.

вміти:

- ефективно застосовувати здобутий науковий профіль у професійній діяльності;
- організувати самостійну і колективну науково-дослідну роботу;
- регулярно використовувати актуальні дані спеціалізованих міжнародних організацій щодо виробництва, торгівлі, споживання сільськогосподарської продукції та прогнозування розвитку глобального аграрного ринку;
- оцінити потенціал вітчизняного аграрного виробництва на основі історичної спрямованості та сучасних тенденцій функціонування з метою зниження залежності від імпорту;
- надавати релевантну інформацію, формулювати пропозиції і рекомендації для органів державної влади, місцевого самоврядування та галузевих підприємств з питань функціонування і регулювання агропродовольчих ринків та напрямків їх розвитку;
- використовувати у процесі виконання поставлених завдань прикладні економетричні засоби (кореляційно-регресійні, гравітаційні моделі).

володіти:

- здатністю до зміни соціокультурних і соціальних умов діяльності;
- навичками розробок завдань для виконавців, навичками розробки планів і технічних завдань для наукових досліджень;
- навичками прогнозування різних явищ, здійснювати їх якісний і кількісний аналіз;
- навичками застосування знань в сфері міжнародного аграрного ринку на практиці, навичками використання базового інструментарію оцінки впливу політичних рішень на вітчизняний агропродовольчий сектор.

Компетентності, які набуває здобувач в результаті вивчення дисципліни

Загальні	
ЗК01	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми
ЗК02	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Спеціальні	
СК01	Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках
СК04	Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати та управляти науковими проектами у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках та /або складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності

Програмні результати навчання, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни

РН04. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів
РН06. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямків з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; складати пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проектів

СТРУКТУРА ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва модулів	Кількість годин		
	Лекції	Практичні/семінарські	Самостійна робота
Модуль 1. Базові категорії міжнародних стратегій економічного розвитку та середовище їх формування. Глобалізація і стратегії розвитку.	4	4	14
Модуль 2. Варіативність макроекономічних політик та їх міжнародна координація. Місце аграрного сектору	4	4	14
Модуль 3. Економічні стратегії країн різного рівня розвитку та макрорегіональних інтеграційних об'єднань	5	5	13
Модуль 4. Форми та еволюція міжнародної економічної інтеграції. Перспективи економічної інтеграції України в Європейський Союз. Досвід інтеграційного розвитку в окремих регіонах світу	5	5	13
Всього	18	18	54

ТЕМИ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна, вечірня форма
1.	Тема 1. Детермінанти сучасного світового економічного розвитку. Суть та типологія моделей економічного розвитку країн, їх роль у державному управлінні	14
2.	Тема 2. Суть та зміст національних стратегій економічного розвитку, види стратегій, вимоги до стратегій та їх взаємозв'язок з обраною моделлю економічного розвитку	14
3.	Тема 3. Загальна характеристика структури середовища формування стратегій економічного розвитку. Світовий ринок та світове господарство як зовнішні фактори формування стратегій економічного розвитку. Внутрішні фактори формування стратегій економічного розвитку	13
4.	Тема 4. Форми та види міжнародної економічної інтеграції та їх врахування у національних стратегіях. Стратегії горизонтальної та вертикальної міжнародної економічної інтеграції	13

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними методами навчання, що використовуються в процесі викладання навчальної дисципліни «Економіка розвитку та міжнародна інтеграція» є:

метод передачі і сприйняття навчальної інформації, пробудження наукового інтересу (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, ілюстрація, демонстрація, спостереження);

метод практичного засвоєння курсу з допомогою складання тестових завдань, вирішення задач та ситуацій з метою набування умінь і практичних навичок (практична робота, справи);

метод самостійного засвоєння аспірантами навчального матеріалу у вигляді складання тестів, вирішення облікових задач, написання наукових робіт на підставі самостійно опрацьованої базової літератури та додаткових джерел інформації (в тому числі законодавчих актів) з метою конкретизації й поглиблення базових знань, необхідних умінь та практичних навичок (самостійна робота).

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється опитуванням на практичних заняттях. Засобами підсумкового контролю є представлення розрахункової роботи, складання заліку.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Поточне оцінювання	Підсумковий контроль	Сума
60	40	100

Для досягнення зазначених вище цілей цикл аудиторних навчальних занять обов'язково повинен доповнюватися самостійною роботою аспірантів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89 74-81	B C	добре	
64-73 60-63	D E	задовільно	
35-59	EX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	E	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Економіка розвитку та міжнародна інтеграція» включає:

- 1) Методичні рекомендації до вивчення дисципліни.
- 2) Опорний конспект лекцій.
- 3) Навчальні посібники, який містить ілюстративні матеріали та матеріали математичних формул, приклади розв'язування, а також практичні завдання для самостійної роботи аспіранта.
- 4) Нормативні документи.

Рекомендована література

Основна література:

1. Адаптаційно-інтеграційні механізми управління інноваційними процесами в економіці / [Аванесова Н.А. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Прохорової В.В. Харків : Вид-во Іванченка І.С., 2019. 299
2. Борисова Т.М. Міжнародна економічна конкуренція. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 231 с.
3. Бурлай Т.В. Соціально-економічна конвергенція: теорія та практика. Київ : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2019. 363 с.
4. Бойко В. І. Продовольча безпека України в контексті глобалізації проблеми. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2007. 30 с.
5. Гесць В.М., Мазаракі А.А. та ін. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) / [В.М. Гесць та ін.] ; за ред. А.А. Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 279 с.
6. Державна підтримка сільського господарства України в умовах СOT. URL:

<http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/COT/ukr/983.html>

7. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління / під ред. І. Бураковського, В. Мовчан; Інститут економічних досліджень і політичних консультацій. – К., 2014. – 140 с.
8. Калетнік Г.М. Державне регулювання економіки. К. : Хай-Тек Прес. 2011. 427 с.
9. Карасьова Н.А. Розвиток експортоорієнтованої діяльності аграрного сектора економіки : дис... доктора екон. наук : спец 08.00.03. ННЦ «ІАЕ». К., 2017. 424 с.
10. Кьостер Ульріх. Основи аналізу аграрного ринку / Наук. ред. пер. О. Нів'євський. – К.: Видавництво АДФЕ-Україна, 2012. – 486 с.
11. Мельник Л.Г. «Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій): підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 463 с.
12. Михасюк І. Р. Державне регулювання економіки в умовах глобалізації / І. Р. Михасюк, З. М. Залога, О. Є. Сухай ; за наук. Ред. І. Р. Михасюка. Львів : НВФ «Українські технології», 2010. 320с.
13. Розвиток економіки сільського господарства України в 2011-2015 рр. : наукова доповідь / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» [Гадзало Я.М., Лупенко Ю.О., Пугачов М.І. та ін.]; за ред. Ю.О. Лупенка. К.: ННЦ «ІАЕ», 2016. 546 с.
14. Регулювання аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції / за ред. Діброви А. Д., Андрієвського В. Є.; Національний університет біоресурсів і природокористування України, Інститут розвитку аграрних ринків. К., 2014. 572 с.
15. Світова економіка [А. П. Голиков та ін.]; за ред. проф. А. П. Голикова, проф. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 265 с.
16. Соціально-економічні засади формування економічної системи України : колект. монографія / за ред. Непочатенко О.О. Умань : Сочінський М.М. [вид.], 2019. 275 с.
17. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: історія, теорія, політика. Київ: Либідь, 2019. 958 с.
18. Blockchain for Agriculture and Food / Brewster C., Ge L., Spek J., Smeenk A., Top J. Wageningen Economic Research REPORT 2017-112. Wageningen. 2017. 38 p.

Інформаційні ресурси

1. Державна митна служба України. URL : <https://customs.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Закон України «Про Митний тариф України». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text>
4. Методика визначення основних індикаторів продовольчої безпеки. Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12/print1455535128523437>
6. Eurostat. URL : <https://ec.europa.eu/eurostat>
7. FAOSTAT. URL : <http://faostat.fao.org>
8. World Trade Organization. URL : <https://www.wto.org>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
«Економіка розвитку та міжнародна інтеграція»**

Укладач: **Пугачов** Микола Іванович

Відповідальний за випуск **Гайдуцький А. П.**

Друкується в авторській редакції.

Видання та друк – Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»
03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2065 від 18.01.2005 р.